

'Fietsen rond Schiphol'

FIETSKAART HAARLEMMERMEER-NOORD

De routes

- Het **Rondje Haarlemmermeer** (ca. 32 kilometer) voert door nieuwe groengebieden en langs monumenten in het noorden van de Meer. Geel op de kaart.
- Het **Rondje Schiphol** (ca. 35 kilometer) toont vooral de landschappelijke ontwikkelingen in en om het Schipholterrein. Rood op de kaart.
- Het **Rondje Bovenlanden en Schiphol** (ca. 45 kilometer) loopt rond de luchthaven Schiphol, langs de Ringvaart en door de Bovenlanden van Aalsmeer. Blauw op de kaart. Onderweg liggen diverse rustpunten om iets te eten en te drinken.

Van fietsknooppunt naar fietsknooppunt

De hoofdroutes maken gebruik van het fietsknooppuntennetwerk (zie kaart), maar de alternatieve routes niet. Zoveel mogelijk is dan een nauwkeurige routebeschrijving gegeven.

Let op!! Afhankelijk van wegwerkzaamheden aan de A4 lopen het Rondje Schiphol en het Rondje Bovenlanden en Schiphol via Rijsenhout, de Bennebroekerweg en de Rijnlanderweg.

Mogelijke startpunten

De routes zijn met de klok mee beschreven en kunnen overal gestart worden. Bijvoorbeeld:

- Hoofddorp NS-station met bushalte Zuidtangent en OV-fietsverhuurpunt
- Schiphol Centrum met NS-station met bushalte Zuidtangent en OV-fietsverhuurpunt
- Knp. 27: Julianastraat, Halfweg
- Knp. 53: Ringvaart bij Cruquius
- Knp. 54: Haarlemmermeerse Bos
- Knp. 55: IJweg, Hoofddorp
- Knp. 75: Zwarte Pad, Amsterdam
- Knp. 79: Langsom, Amsterdam
- Knp. 86: Bosrandweg, Haarlemmermeer
- Knp. 95: Uiterweg, Aalsmeer
- Knp. 97: Ronde Burg, Colijnweg en Schipholdijk

Colofon

Routes: Bureau Lopende Zaken (www.lopendezaken.eu)
Tekst: Vladimir Mars en Clemens Sweerman (Lopende Zaken ©)
Foto's: Vladimir Mars, Clemens Sweerman, foto- en kaartcollecties Cor en Jan Wies (www.haarlemmermeer-geschiedenis.nl)
Vormgeving: Uitgeverij Open Kaart (Marcia van Bijnen)
Cartografie: Uitgeverij Open Kaart, Den Haag ©

© Stichting Mainport en Groen 2010 (2e, gewijzigde druk)

FIETSKAART

Haarlemmermeer-Noord

'Fietsen rond Schiphol'

● **Rondje Haarlemmermeer** 32 km

● **Rondje Schiphol** 35 km

● **Rondje Bovenlanden en Schiphol** 45 km

Aalsmeerderdijk en militairen voor de oorlog

MAINPORT en GROEN

Dit fietsgidsje is een productie van:

**MAINPORT
en GROEN**

De Stichting Mainport en Groen werd opgericht in 1996 voor de realisatie van de

afspraken uit het Convenant Mainport Schiphol en Groen. De basis van dit Convenant bestaat uit versterking van de mainportfunctie van de luchthaven Schiphol en verbetering van het leefklimaat rond de luchthaven. Het werd ondersteund door enkele ministeries, de provincie Noord-Holland, de gemeenten Haarlemmermeer en Amsterdam, Luchthaven Schiphol en Schiphol Area Development. Recreatie en groen worden in samenhang ontwikkeld rond de mainport om het gebied aantrekkelijker te maken.

Landschapsvorming rond de luchthaven: de gekantelde kavel

De volgende organisaties zaten in het redactie van dit gidsje: Stichting Mainport & Groen, Gemeente Haarlemmermeer, Cultureel Erfgoed Noord-Holland, Stichting Meerhistorie, Agrarische Natuurvereniging Meerboeren, Stichting De Bovenlanden, Luchthaven Schiphol, Recreatieschap Spaarnwoude

Taxibaan van de Polderbaan over de Hoofdvaart

Fietsen rond Schiphol?

Ja, waarom niet? Want nergens in ons land krijg je in korte tijd zoveel landschappelijke contrasten voorgeschoteld. Van stedelijk tot dorps, van oud tot nieuw, van werelds tot polderig, van druk tot stil, van agrarisch tot industrieel, van kaal en open tot dicht en groen.

Je fietst vlak langs landingsbanen, molens, verkeers-torens, landweggetjes en brede snelwegen, gekantelde kavels en hoge geniedijken, venige bovenlanden en kleiïge polderakkers. In drie spannende routes op de fiets te ervaren.

Combineer de routes als je daar zin in hebt.

Praktische informatie

Adressen en openingstijden

- Stichting Mainport en Groen
Bingerweg 18a, 2031 AZ Haarlem
Tel. 023-7510765
www.mainportengroen.nl
- Historisch Museum Haarlemmermeer
Geopend april t/m okt. di-zo 13-17 uur, nov. t/m maart za en zo 13-17 uur
(www.historisch-museum-haarlemmermeer.nl)
- Museumgemaal De Cruquius
Geopend maart t/m okt. ma-vr 10-17 uur/za-zo 11-17 uur, nov. t/m feb. za-zo 13-17 uur. (www.museumdecruquius.nl)
- Stoomgemaal Halfweg
Geopend april t/m okt. wo 13-16 uur, za 10-16 uur.
(www.stoomgemaalhalfweg.nl)
- Luchtoorlog- en Verzetsmuseum Crash 40-45
Geopend alleen za 11-16 uur (www.crash40-45.nl)
- Korenmolen De Eersteling.
In bedrijf op do-vr-za (incl. meelverkoop) (www.eersteling.com)
- Molen van Sloten en Kuiperijmuseum
Geopend dagelijks vanaf 10 uur (www.molenvansloten.nl)
- Theehuis de Akermolens
Geopend zomers di t/m zo 10-20 uur; 's winters 12-18 uur
Tel. 020-6100788

Pontje bij Aalsmeer

Van ma t/m vr 7-18 uur, za-zo 10-18 uur, van half sept tot half april niet in de weekeinden. Tel. 0297-344427.

Het Haarlemmermeer anno 1740 (Melchior Bolstra)

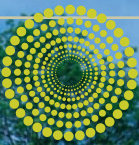
Van hét Meer naar dé Meer

Het vroegere Haarlemmermeer bestond uit een aantal meren en meertjes die in de loop van de tijd tot een ware binnenzee uitgedijld waren. Een 'waterwolf' die al menig dorp had opgeslokt (onder meer Vijfhuizen, Nieuwerkerk en Rijk). Al vanaf 1615 werden er plannen gemaakt om deze wolf uit te schakelen en het meer droog te maken. Maar pas in 1838 viel het besluit tot droogmaking en koos men in plaats van windkracht en molens voor stoomkracht en waterpompen, geplaatst in imposante stoomgemalen: De Leeghwater, De Cruquius en De Lynden. Het duurde van 1849 tot 1852, voordat de bodem van het grote Haarlemmermeer droogviel en de Meer als polder het licht zag – van hét Meer naar de Meer, in drie jaar en drie maanden tijd. De zware zeeklei was geschikt voor de teelt van aardappelen, suikerbieten, tarwe en uien - maar tegenwoordig ook voor koolzaad en bloembollen.

De 'polderjongens' Overbeek in de zware klei

FIETSEN ROND SCHIPHOL

Gemaal De Lynden

Rondje Haarlemmermeer (32 km)

Knooppunt 27 – 75

1 Ringvaart en zijn dijk

De eerste spade ging in 1840 in de grond. Pas na 8 jaar was deze 62 km lange, 40 m brede en 3 m diepe vaart met zijn dijk klaar. Handwerk met schoppen en kruiwagens, verricht door duizenden 'polderjongens', opgedeeld in ploegen van tien onder leiding van een 'putbaas'. Deze zwoegers leefden in keten: hutten van wilgentenen en klei, waar de was en het eten verzorgd werden door een 'keetvrouw'. Als het werk aan een stuk dijk klaar was dan verkasten ploeg én keet naar een nieuwe werkplek. Zo ontstonden de eerste woningen, winkels en tapperijen aan de Ringvaart. Hier en daar zijn daar nu nog voorbeelden van te zien.

Knooppunt 75 – 78

2 Gemaal De Lynden

Als een bakstenen waterkasteel ligt hij daar aan de Ringvaart en de Hoofdvaart - het voormalige stoomgemaal De Lynden uit 1849, met zijn lange schoorsteen, gekanteelde façade en spitsboogramen in neo-gotische stijl. Rondom ontstond een lintdorp van machinisten, stokers, polderwerkers en baggeraars. Sinds de jaren '30 aangevuld met forensen die in Amsterdam werken.

3 Hoofdvaart

De Hoofdvaart is de brede hoofdafwatering van de Haarlemmermeerpolder; de langste vaart ook, van Zuid naar Noord, gevoed door haaks daarop staande zijtochten. De vaart is ruim 150 jaar geleden met de hand gegraven.

Knooppunt 78 – 55

4 Taxibaan van de Polderbaan over de Hoofdvaart

Vliegtuigen zien van nabij, met aan de zuidzijde de stolpboerderij Boomkamp, Hoofdweg 332. Verder nog het algemene en joodse begraafplaatsje De Wilgenoord / Gan Hasjalom.

Rechtdoor en de Hoofdvaart volgen tot de N201 (ringweg Hoofddorp). Hier rechtsaf naar knooppunt 55.

5 Gekantelde Kavels

Landschapsontwerp van Alle Hosper. Project van de Stichting Mainport en Groen. Door de schuine kavels ontstaan

ecologisch interessante overgangen tussen natte en droge milieus. De hellingen bieden tevens veel recreatieve mogelijkheden.

6 Plesmanhoek

Nieuw project van de Stichting Mainport en Groen. Dit wordt een goed ontsloten kleurrijk akkerlandschap aan de noordoostzijde van de Geniedijk (vanaf 2010).

Knooppunt 55 – 51

7 Batterij aan de IJweg

Is nu een groen heuveltje in de Geniedijk met de sculptuur 'Uitzicht op de polder' (zie ook de kadertekst op deze blz.).

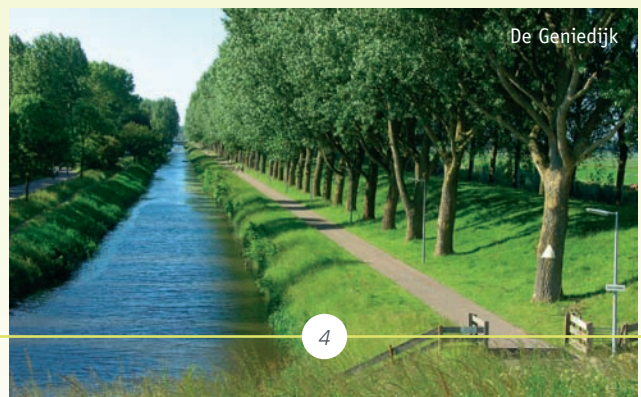
8 Geniedijk

De populierenrijke Geniedijk functioneert met zijn voor- en achterkanaal als een ecologische verbidingszone, zowel aan de zuidwestelijke zonnekant als aan de noordoostelijke schaduwkant.

De hoofdroute gaat rechtdoor over de Geniedijk naar de Kromme Spieringweg en dan naar knp. 51. Voor alternatieve route via Haarlemmermeerse Bos zie detailkaartje op blz. 3).

Geniedijk in de Stelling van Amsterdam

De Geniedijk vormt een groene, licht gebogen lijn dwars door de Haarlemmermeer. Samen met zijn forten, nevenbatterijen en inundatiesluizen maakte deze militaire liniedijk deel uit van de Stelling van Amsterdam. Een 135 km lange verdedigingsring op ca. 20 kilometer afstand van de hoofdstad en rond 1900 aangelegd. De polder ten zuiden van de Geniedijk kon onder water gezet worden om een eventuele vijand de doorgang via een 'accés' (weg of kanaal) te beletten. Als monument staat de Stelling sinds 1996 op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO.

Voormalig Station Vijfhuizen

9 Historisch Museum Haarlemmermeer

In de grote schuur bij de Mentzhoeve (monument, achter Partycentrum Claus).

10 Big Spottershill

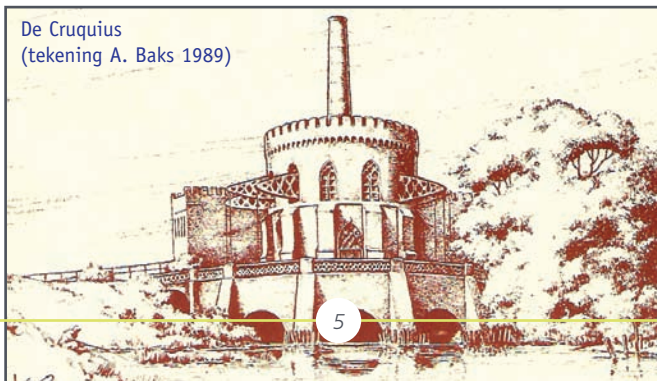
Ligt in het groengebied Groene Weelde en biedt een weids uitzicht op de tulp-tuibrug in het Geniedijkpad en de Expohal van de Floriade 2002, voorzien van het destijds grootste zonnepanelendak ter wereld.

11 Museumgemaal De Cruquius

Met de grootste stoommachine ter wereld met een cylinderdoorsnede van 3,66 m. Deze drijft 8 balansarmen aan die als rechte tentakels uit het gebouw steken. Hefbomen voor de klepzuiers van de 8 waterpompen die bij elke slag 64.000 liter water kunnen oppompen en doorsluizen naar de Ringvaart. Sinds 2002 is het mogelijk de machinerie van het gemaal weer in beweging te zien: 'living history' op locatie, met Nicolaas De Kruij ofwel Cruquius himself in de hoofdrol, elke zondag om 13 en 14 uur.

12 Station Vijfhuizen

Met de dubbele spoorwachterswoning 10a-b en de brugwachterswoning voor de (verdwenen) spoordraaibrug aan de Ringdijk.

De Cruquius
(tekening A. Baks 1989)

Fort bij Vijfhuizen

Stoomgemaal Halfweg

13 Fort bij Vijfhuizen

Als enige met een halfronde metalen loods van het type Romney, biedt als 'kunstfort' expositieruimten met café en terras.

Via de Ringvaart naar de Kromme Spieringweg.

14 Kromme Spieringweg

Het oude graanpakhuis, de zuivelwinkel en woonhuis (1919) bevinden zich aan Kromme Spieringweg 458 en 440. De voormalige dorpschool De Waterwolf met bijbehorende onderwijzerswoning op nummer 436 staat model voor de schooltjes die na de drooglegging van de polder in meerdere kleine kernen werden gebouwd. De eerste pioniers namen veelal de bouwwijzen uit hun geboortestreek mee. De West-Friese stolpboerderij De Dageraad, Kromme Spieringweg 402, is hier een voorbeeld van.

Knooppunt 51-27

15 Stoomgemaal Halfweg

Gebouwd in 1852 om de boezem van het Hoogheemraadschap van Rijnland via de Ringvaart leeg te malen op het nog niet ingepolderde IJ. De vier grote schepraders van dit 'watermassien' zijn 12 dagen per jaar in werking als werkend museum. Aan de overkant rijst de voormalige suikerfabriek op, met onder meer verzilverde, tot appartementen verbouwde suikersilo's: 'SugarCity'.

Korenmolen De Eersteling. Het monument is verplaatst vanuit het centrum.

Rondje Schiphol 35 km

Knooppunt 75-79

16 Akermolenstomp/Oude molen Osdorp

Gerestaureerd restant van een watermolen uit 1876 die de Middelveldsche Akerpolder droog moest houden. Vanaf 2010 theehuis en bezoekerscentrum. U kunt met een fiets- en voetgangerspontje de Ringvaart oversteken.

17 Ecozone

Op het Zwartepad fietst u 2 km langs de drassige voet van de Ringvaartdijk: deel van de ecozone of Groene AS voor onder andere salamanders, kikkers en padden tussen de groengebieden Amstelland (oostelijk van Amstelveen) en Spaarnwoude. Meer naar het westen verbreedt deze ecozone zich in het nieuwe Lutkemeerpark, onderdeel van de Amsterdamse Tuinen van West.

18 Molen van Sloten

Hij lijkt er al eeuwen te staan, maar deze poldermolen uit 1847 moest elders wijken voor een snelweg en is hier in 1991 herbouwd als werkend museum. In 2005 verrijkt met het aangrenzende Kuiperijmuseum met houten vaten en conserveringstechnieken uit het pre-koelkasttijdperk.

Knooppunt 79-82-65

19 Spottersplek McDonald's

Een uitgelezen plek om vliegtuigen van dichtbij te zien.

Knooppunt 65-63. Zie kaart: na knp. 65 linksaf

Kruisweg op. Op kruising met Aalsmeerderweg rechtsaf en vervolgens rechts over de Geniedijk richting knooppunt 63.

Knooppunt 63-58.

20 Batterij aan de Sloterweg

(nu Rijnlanderweg geheten) en batterijen aan weerszijden van de A4 bij de nieuwe fietsbrug (gepland 2011).

Knooppunt 58-59

21 Uitstapje naar korenmolen De Eersteling

Daterend van 1856. De eerste molen in de polder.

22 Fort bij Hoofddorp

Met gerestaureerde damsluis (afsluiting bij inundatie) in de Hoofdvaart. Voor een goed overzicht: fiets een ommetje rond fort en molen.

Van Kruisdorp naar Hoofddorp

Hoofddorp werd tot 1867 nog 'Kruisdorp' genoemd vanwege de centrale ligging aan de daar kruisende Hoofdvaart en wegen en aan de Kruisweg, een belangrijke verbinding tussen Heemstede en Aalsmeer. Hier ontwikkelde

Station Hoofddorp anno 1915

zich het bestuurs- en handelscentrum van de polder, na de oorlog uitgebouwd met vele woonwijken, kantoorwijken en bedrijfsterreinen. Van 5.000 inwoners in 1950 naar 74.000 in 2009.

23 Gemeentelijke monumenten

Bij de fontein/rotonde staat het Oude Raadhuis van de gemeente Haarlemmermeer, nu theater en café. Om de hoek staat het gebouw van het vroegere Kantongerecht. Aan de oostzijde van de rotonde bevinden zich het Polderhuis (1913) van het voormalige Waterschap Groot Haarlemmermeer (nu Hoogheemraadschap Rijnland) en café-restaurant Marktzicht.

24 Oude Station Hoofddorp

Iets ten westen van de kruising Hoofdweg–Burg. Pabstlaan. Het lijkt wel of het op een terp staat. Schijn bedriegt: het stond op een twee meter hoge, later rondom afgegraven spoordijk.

Let op: na N201 (weg om de noord) rechtsaf langs gekantelde kavels. Aan eind naar links langs taxibaan Schiphol. Knooppunt 59-78-75. Vervolg: zie Rondje Haarlemmermeer.

Rondje Bovenlanden en Schiphol 45 km

Knooppunt 79-97-86. Langs de Ringvaart, door het Schinkelse Bos naar Aalsmeer en vervolgens knp. 86-96-95.

25 Bovenlanden van Aalsmeer

Hier en daar doorsneet de rechte Ringvaart die bochtige oevers van het vroegere Haarlemmermeer. Als die buitengedijkt werden -zoals in Aalsmeer- dan werden ze als venige bovenlanden voor de kweek van onder meer sierheesters en potplanten gebruikt. Veel trek- of petgaten naast de vroegere (turf)legakkers werden later hergebruikt voor waterrecreatie (o.m. jachthavens). Sommige stukken groeiden uit tot natte, rietomzoomde natuurreserveatjes, beheerd door onder andere Stichting De Bovenlanden.

Alternatieve route (stevige banden): na ca. 600 m op Oosteinderweg linksaf. Aan het eind oversteken en Bielzenpad op, Baanvak volgen. Aan het eind links, Seinpost, aan het eind rechts Gerberastraat, aan het eind naar rechts richting knp. 95.

Haarlemmermeerspooren: vooroorlogse lightrail

De Haarlemmermeerspoorlijnen werden aangelegd in 1912-1916. Een uitgebreid interlokaal netwerk van 110 kilometer, met verbindingen tussen Amsterdam, Haarlem, Leiden, Uithoorn-Mijdrecht en Alphen a/d Rijn, dat echter een kort leven beschoren was († 1936). Aalsmeer was het hart van dit spoornetwerk, met een laad- en loshaven voor steenkolen (import) en bloemen (export) bij het imposante station. De bloemen gingen toen per spoor naar alle delen van Europa. Goederen werden sinds de sluiting nog wel vervoerd: tot 1973 - waaronder veel kolen voor station Aalsmeer-Oosteinde, als brandstof voor kassenverwarming. Straatnamen als Perronzijde, Wissel en Baanvak herinneren nog aan dit spoorverleden.

26 Station Aalsmeer

Eind jaren '70 is het station te nauwernood van sloop gered. Er staat nu, aan de verkeerde kant overigens, een rangeerlocomotiefje voor, in spoortermen 'De Sik' geheten vanwege het mekkerende motorgeluid. Het spoor en de perrons lagen aan de noordkant van dit kopstation. Vandaar waaierden drie spoordijken uit - op de middelste richting station Oosteinde loopt de fietsroute.

27 Boomkwekersbegraafplaats

Hier liggen veel boomkwekers begraven. Er staan vele soorten monumentale bomen die in deze streek gekweekt werden.

Knooppunt 95-3

28 Historische tuin

Uiterweg 32: hier ziet u gewassen van vroeger. Alles over oude teeltwijzen en materialen van tuinbouwhistorisch belang.

29 Walviskaken bij boerderij Topsvoort

Uiterweg 183: verwijzen naar de vroegere verbinding met zee (zie bord in de tuin).

Knooppunt 3-94 (met pontje Ringvaart oversteken).

30 Fort bij Aalsmeer

Met aan de achter- of keelzijde sinds mei 2009 het Luchtoorlog- en Verzetsmuseum Crash 40-45. Daarnaast vanaf 2011 een bezoekerscentrum (gepland). In het noordelijk fortkanaal bevindt zich een unieke, maar helaas dichtgegooide en verwaarloosde inundatie- en scheepssluis.

Knooppunt 94-63. Vervolg: zie Rondje Schiphol.

- ### Legenda
- Rondje Schiphol
 - Alternatief
 - Rondje Schiphol
 - Alternatief
 - Rondje Haarlemmermeer
 - Alternatief Haarlemmermeerse Bos
 - Beschreven aandachtspunt
 - Fietsknooppunt
 - Fietsverhuur
 - Museum
 - Eten/drinken
 - Pontje

Zie kaartje blz. 3

